

ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*Беліков А. С., д.т.н., проф. (каф. ОПЦмаТБ ПДАБА);
Тодоров О. П., асп. (каф. ОПЦмаТБ ПДАБА);
Харченко В. В., асп. (каф. ОПЦмаТБ ПДАБА)*

Анотація. Розглянуті існуючі питання охорони праці, а саме виконано аналіз травматизму та профзахворюваності, який показав, що однією з основних причин високого травматизму та смертності у виробничій сфері є неврегульованість цілого ряду питань з охорони праці та існуюча проблема з підготовки фахівців з питань безпеки та гігієни праці, дефіцит кваліфікованих кадрів на підприємствах і установах, в керівних гілках влади, які повинні забезпечити організацію запобіжних заходів для створення належних, безпечних і здорових умов праці.

Ключові слова: охорона праці, безпека життєдіяльності, закон, травматизм, професійна захворюваність.

Abstract. The article considers the existing issues of occupational safety and health, namely, the analysis of injuries and occupational diseases, which showed that one of the main reasons for high injuries and deaths in the production sector is the unresolved number of occupational safety and health issues and the existing problem of training specialists in occupational safety and health, the shortage of qualified personnel at enterprises and institutions, in the governing branches of government, which should ensure the organisation of preventive measures to create proper, safe and healthy working conditions.

Keywords: occupational health and safety, law, injuries, occupational diseases.

Вступ. Згідно зі статтею 3. Конституції України: «Держава несе відповідальність за діяльність перед людиною, за його безпеку». Згідно з Конституцією – найвищою соціальною цінністю є людина, її життя, здоров'я і безпека.

Згідно закону України «Про охорону праці» – основним принципом державної політики є – пріоритет життя і здоров'я працівників у порівнянні з результатами трудової діяльності, повна відповідальність роботодавця за створення безпечних і здорових умов праці.

Аналіз стану питання. Таким чином, Держава бере на себе підтримку безпеки в усіх сферах життєдіяльності, збереження генофонду України.

На жаль, ми повинні визнати, що за останні 15-20 років економічної розрухи, відсутності належного фінансування в економіку, в підтримку системи життєзабезпечення, відсутність переозброєння і розвитку промисловості призвело вже до серйозних негативних наслідків в Україні та позначилося на безпеці життєдіяльності населення в Україні.

Мета роботи: врегулювання питання щодо відокремлення спеціальності «Охорона праці» та спеціальності «Цивільна безпека».

Методики, матеріали і результати досліджень. Так, згідно з МОП і ВООЗ в Україні, як однієї з Європейських держав, відзначається одне з найвищих рівнів травматизму та загибелі людей, як у виробничій, так і в невиробничій сферах життєдіяльності [1, 2].

Згідно зі статистичними даними Міжнародної організації праці (МОП), в світі в середньому на 100 тис. працюючих відбувається до 5-6 нещасних випадків зі смертельними наслідками. У табл. 1 наводяться дані про виробничий травматизм в країнах Європи.

Аналіз даних показує, що в Україні травматизм у сфері виробництва вище, ніж у Великобританії, в 10 разів, і в 9 разів, ніж у Франції та Німеччині.

Імовірність травматизму в сфері виробництва становить 10^{-4} , в той час як прийнятний рівень травматизму в розвинених країнах прийнято 10^{-6} .

В Україні кожні 5 годин гине 1 людина, кожні 8 хвилин травмується 1 людина.

Таблиця 1

Загальна кількість смертельних випадків в сфері виробництва на 100 000 працюючих ($K_{cm}^{100\ 000}$) в деяких країнах Європи (2010р.)

№ п/п	Країна	$K_{cm}^{100\ 000}$	№ п/п	Країна	$K_{cm}^{100\ 000}$
1	Великобританія	0,2	6	Угорщина	1
2	Данія	0,7	7	Італія	1,2
3	Німеччина	0,8	8	Польща	1,2
4	Франція	0,8	9	Україна	1,4
5	Норвегія	0,9	10	Австрія	2,2

В Україні щодня на виробництві травмується в середньому 140-180 осіб, з них 20 стають інвалідами, 4-5 чоловік вмирають. Дуже високий показник травматизму відзначається у вугільній, хімічній, металургійній промисловості та на транспорті, агросекторі, будівництві.

Причиною високого травматизму на виробництві в Україні є, перш за все, значний фізичний знос технологічного обладнання (в деяких галузях він досяг критичної величини – 80%). В даний час більше 800 тис. машин і механізмів не відповідають вимогам безпеки (близько 80%), 42 тис. будівель і споруд знаходяться в аварійному стані, понад 3,4 млн. осіб працюють в умовах з порушенням санітарно-гігієнічних норм.

Ще вищий рівень травматизму в Україні в невиробничій сфері. В середньому в побутовій сфері щорічно травмується близько 2 млн. чоловік, з них 70-80 тис. чоловік гине. Найбільш високий рівень смертельних випадків на 1000 осіб відзначений в Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській, Кіровоградській, Чернігівській областях.

В останні роки в Україні спостерігається зростання числа професійних захворювань. Щорічно реєструється близько 2,5 тис. хворих: у вугільній промисловості – 60-62%; металургійної – 12-14%; машинобудуванні – 8-9%; сільському господарстві – 3-4%; інших галузях – 10-15%. Про розподіл по

регіонах: Донецька область – 42-44%; Дніпропетровська область – 17-18% ; Луганська область – 9-10% ; Львівська область – 8-9%; Волинська область – 3-4%.

Відмічено зростання кількості професійних захворювань за рахунок вібрації і шуму (29-31%), запилення і загазованості (38-40%).

Як показує аналіз, однією з основних причин високого травматизму та смертності у виробничій сфері є нерегульованість цілого ряду питань з охорони праці та існуюча проблема з підготовки фахівців з питань безпеки та гігієни праці, дефіцит кваліфікованих кадрів на підприємствах і установах, в керівних гілках влади, які повинні забезпечити організацію запобіжних заходів для створення належних, безпечних і здорових умов праці.

В той же час згідно проведеного аналізу виконання вимог законодавства з питань безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту закладів вищої освіти стосовно щодо організації навчання студентів визначено, що в більшості закладів вищої освіти освітніми програмами та навчальними планами не передбачено формування у студентів знань, умінь і навичок для забезпечення необхідного рівня безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Спостерігається тенденція виключення з навчальних планів вивчення питань безпеки життєдіяльності, цивільного захисту населення та територій, основ надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах, а також виключення з навчальних програм студентів дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці», «Цивільний захист», їх об'єднань і навіть скорочення кафедр безпеки життєдіяльності.

Висновки. Враховуючи визначення до відокремлення спеціальності «Охорона праці» та спеціальності «Цивільна безпека» Міністерством освіти і науки України направлено в Кабінет Міністрів пропозиція до врегулювання цього питання.

Нинішній воєнний стан в Україні підвищує необхідність забезпечення підготовки населення, керівний склад працівників, майбутніх спеціалістів з питань безпеки та охорони праці.

Література

1. Охорона праці в будівництві : підручник / [А. С. Беліков, В. А. Шаломов, Налисько М. М. та ін.] ; під заг. ред. А. С. Белікова. – Дніпро: Журфонд, 2023. – 523 с.
2. Безпека життєдіяльності : підручник / [А. С. Беліков, В. А. Шаломов, Подкопаєв С.В. та ін.] ; під заг. ред. А. С. Белікова. – Дніпро: Журфонд, 2024. – 240 с.